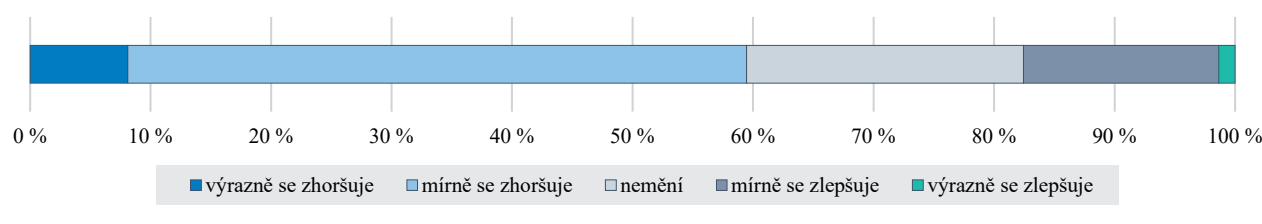

GRAF 10 | Pohled ředitelů středních škol na změny sociální gramotnosti přicházejících žáků během posledních pěti let (podíl navštívených škol)

4.3 Vybrané souvislosti úrovně vybraných aspektů sociální gramotnosti žáků

Dosažená úroveň vybraných aspektů sociální gramotnosti žáků může být vztažena k řadě souvisejících faktorů. V této podkapitole jsou hodnoceny vybrané faktory, jejichž přehled je uveden v tabulce č. 6. Vztah úrovně sociální gramotnosti žáků 3. ročníku středních škol a v tabulce č. 6 uvedených faktorů byl hodnocen s využitím hierarchických modelů na dvou úrovních (žák, škola) a s dosaženým výsledkem žáků v testu jako vysvětlovanou proměnnou.²⁸

TABULKA 6 | Přehled faktorů hodnocených ve vztahu k úrovni sociální gramotnosti žáků

Faktor	Úroveň	Charakteristika faktoru
Status žáka se SVP	Žák	Proměnná nabývající dvou hodnot – (1) žák se statusem žáka se SVP; (2) žák bez statusu žáka se SVP
Studovaný obor žáka	Žák	Proměnná nabývající pěti hodnot – (1) gymnaziální obory; (2) přírodovědné maturitní obory; (3) technické maturitní obory; (4) společenskovední maturitní obory; a (5) umělecké maturitní obory
Pohlaví žáka	Žák	Proměnná nabývající dvou hodnot – (1) dívka; (2) chlapec
Sebehodnocení – komunikační dovednosti	Žák	Hodnota faktorového skóre (viz tabulka č. 5)
Sebehodnocení – utváření pozitivních vztahů	Žák	Hodnota faktorového skóre (viz tabulka č. 5)
Zřizovatel školy	Škola	Proměnná nabývající dvou hodnot – (1) veřejný zřizovatel; (2) neveřejný, tj. soukromý a církevní, zřizovatel
Velikost školy	Škola	Proměnná odpovídá počtu žáků střední školy
Kraj školy	Škola	Proměnná odpovídající kraji, v němž je škola umístěna (14 kategorií odpovědí včetně území hlavního města Prahy)

Ačkoli významnou část (23 %) rozptylu hodnot dosažené úspěšnosti žáků v testu lze přičíst rozdílům mezi školami, je tato hodnota nižší než v jiných šetřeních ČŠI. Důvody této skutečnosti lze především hledat ve vynechání žáků nematuritních oborů z testování a v menší míře pak v zařazení otázek, se kterými měli i žáci s vyšší úrovní sociální gramotnosti problémy. I přes tuto skutečnost zůstává vliv studovaného oboru klíčovým hodnoceným faktorem se vztahem k dosažené úrovni sociální gramotnosti žáků (viz příloha č. 2).

Tabulka č. 7 přehledně zachycuje hlavní zjištění z odhadů hierarchických modelů s různými vysvětlovanými proměnnými, přičemž pro interpretaci výsledků je výchozím model zachycený v příloze č. 2. V tomto ohledu významně lepších výsledků v testu sociální gramotnosti dosáhli především žáci studující gymnaziální obory, dále pak žáci bez statusu žáka se SVP, kde je však velikost efektu ovlivněna vynecháním nematuritních oborů z testování. Sebehodnocení žáků má očekávaný vztah k jimi dosažené úrovni sociální gramotnosti, opětovně se však potvrzuje, že velikost efektu sebehodnocení žáků na jejich výsledek je malá (viz příloha č. 2). Za pozornost stojí, že vztah většiny hodnocených faktorů k dosažené úspěšnosti v testu sociální gramotnosti žáků na jedné straně a k sebehodnocení žáků na straně druhé se od sebe odlišuje (viz tabulka č. 7). Sebehodnocení sociálních dovedností tak není dobrým prediktorem úspěšnosti žáka v testu sociální gramotnosti.

V rámci mezikrajského srovnání je významně nižší úspěšnost charakteristická pro žáky škol Ústeckého kraje, přičemž se však zároveň ukazuje, že tito žáci lépe hodnotí své sociální dovednosti ať již v oblasti utváření pozitivních sociálních interakcí, nebo v oblasti komunikačních dovedností. V rámci sebehodnocení dovedností žáků se nižší hodnoty týkají

²⁸ Odhadován byl hierarchický lineární regresní model se spojitou proměnnou a s využitím lme4 package – blíže BATES, D. et al. (2015). Fitting linear mixed-effects models using lme4. *Journal of Statistical Software*, 67(1), 1–48. Vedle úspěšnosti žáků v testu sociální gramotnosti byl tento model odhadován také pro dvě proměnné sebehodnocení žáků.